

Mądrość

Na podstawie opowiadania Andrzeja Maleszki „Genialny Pomył” z tomu „Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach” oraz rozdziału „Mądrość” z książki „Z dzieckiem w świat wartości”

(materiały: ww. zbiór opowiadań, duże kartki papieru, flipchart, pisaki)

Zadania dla nauczyciela:

Przeczytaj opowiadanie „Genialny Pomył” z tomu „Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach”.

Przeczytaj też rozdział „Mądrość” z książki Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej „Z dzieckiem w świat wartości”.

Przygotuj informację biograficzną o Alfredzie Noblu.

Cele lekcji:

1. Uświadomienie uczniom różnicy między wiedzą, inteligencją, geniuszem i mądrością. Co mają wspólnego, a czym się różnią od siebie.
2. Pokazanie wielu aspektów mądrości, jej praktykowania wspólnie z innymi wartościami.
3. Uczenie myślenia – krytycznego i przyczynowo-skutkowego, a także zachęta do kwestionowania przyjętych i utartych rozwiązań, których nie można logicznie uzasadnić (poszukajcie wspólnie takich przykładów).
4. Ćwiczenie uważnego słuchania.
5. Ćwiczenie umiejętności dyskusji – stosowania argumentów, kulturalnego odpierania argumentów przeciwnej strony.
6. Ćwiczenie wypowiedzi publicznych.
7. Kształcenie umiejętności szukania informacji w kilku źródłach – zarówno internetowych (np. Wikipedia), jak i książkowych (np. Słownik Języka Polskiego).

Przebieg lekcji:

1. Przeczytanie uczniom opowiadania „Genialny Pomył”.
2. Opowiedzenie tekstu przez chętnych uczniów.
3. Dyskusja.

Dyskusja:

- Czym jest mądrość? Co charakteryzuje mądrych ludzi?
- Co składa się na mądrość?
- Czy wystarczy wiedza, by być mądrym? Czy tytuł lub dorobek naukowy w jakiejś dziedzinie oznacza automatycznie, że taki człowiek jest mądry? Prosimy o przykłady za oraz ewentualnie przeciw.
- Czy Pomył był mądry po otrzymaniu hełmu? Uzasadnij swój pogląd.
- Jakie niebezpieczeństwo mogło wyniknąć z jego geniuszu?

Przypomnijmy sobie słowa profesora „Wiedza potrafi być wspaniała, ale potrafi też być niebezpieczna.” „My, mądrzy ludzie, nigdy nie wiemy, co zrobią z naszymi pomysłami.”)

Przeczytajcie w klasie na głos biografię Alfreda Nobla – jaki wpływ miał jego wynalazek na losy świata – pozytywne i negatywne?

- Czy znamy inne takie postaci, których wiedza przyniosła negatywne rezultaty? (Robert Oppenheimer – twórca bomby atomowej)
- Czy wielka wiedza i inteligencja może usprawiedliwiać nieprawe zachowania?
- Czy talent, np. muzyczny, literacki, aktorski lub plastyczny może usprawiedliwić krzywdzące innych, złe, niemoralne postępowanie? Czy znacie jakieś przykłady takich geniuszy?
- Czy źli ludzie mogą być mądrzy?
- Co składa się na mądrość, co jest warunkiem mądrości?
- Czy osoba, która nie ma żadnego wykształcenia, może być mądra? Jeśli tak, dlaczego?

Zachęćmy uczniów do stworzenia definicji mądrości i zapiszmy ją na karcie, którą powiesimy w klasie.

Porównajmy definicję uczniów z definicją zaproponowaną w książce „Z dzieckiem w świat wartości”. W czym się różnią, w czym są podobne. Czy podane definicje wyczerpują wszystkie sytuacje, które opisują mądrość.

Mądrość to celowe przyczynianie się do dobra poprzez właściwe wybory.

Narysujmy zbiory łączne pokazujące, co składa się na mądrość:

wiedza, doświadczenie, refleksja, dobroć, uczciwość, umiejętność odróżniania dobra od zła i wyboru dobra, przyzwoitość, odpowiedzialność, inteligencja, życzliwość, empatia itp.

Z książki „Z dzieckiem w świat wartości” (rozdział „Mądrość”) wybierzmy przykłady pokazujące, jak mądrość warunkuje wybór odpowiedniej wartości w przypadku konfliktu wartości lub zaproponujmy własne przykłady.

Poprośmy uczniów, by podali przykłady – z własnego życia, książek, filmów lub wymyślone:

- Ktoś jest inteligentny, ale nie jest mądry.
- Ktoś jest sprytny, ale nie jest mądry.
- Ktoś ma ogromną wiedzę, ale nie jest mądry.
- Ktoś jest utalentowany, ale nie jest mądry.

Mądrość pozwala też dokonać właściwego wyboru w sytuacji tzw. **KONFLIKTU WARTOŚCI** – gdy przestrzeganie jednej wartości oznacza pogwałcenie innej. Odwołujemy się wówczas do mądrości, która nakazuje wtedy wybranie wartości w danej sytuacji ważniejszej.

Przykłady:

- Czy mamy uczciwie powiedzieć włamywaczowi, gdzie rodzice przechowują pieniądze, czy lepiej powiedzieć, że nie wiemy?
- Tosia i Ewa są dobrymi przyjaciółkami i chodzą do jednej klasy. Dzisiaj w szkole zaplanowano klasówkę z matematyki. Podczas sprawdzianu nauczycielka, pani Basia zostaje pilnie wezwana do dyrektora. Przed wyjściem z klasy prosi uczniów o uczciwość i nie ściąganie. W zastępstwie przychodzi pani Ela, która w tym czasie sprawdza prace poprzedniej grupy. Kiedy nauczycielka zajmuje się pracą, Ewa, przyjaciółka Tosi, szepce jej na ucho: „Daj mi przepisać swoje rozwiązania, Tosiu.” Co Tosia może powiedzieć lub zrobić?

Czy prawdomówność/uczciwość w takiej sytuacji jest cnotą? Czy jest ważniejsza niż przyjaźń?

Czasami wartości są dla nas niemal równoważne, ale się wykluczają – np. przyjaciel powierzył nam tajemnicę, ale jest to tzw. zły sekret – np. że bierze narkotyki i handluje nimi, że planuje zły czyn – mamy wówczas do czynienia z problemem: zachować się lojalnie i nie zdradzać tajemnicy, czy dla dobra, także samego przyjaciela, powiadomić jego rodziców, zaufanego wychowawcę lub inną osobę. Trudne wybory nazywamy **dylematami moralnymi**. Do ich właściwego rozwiązania potrzebna są: wiedza, doświadczenie, refleksja nad skutkami obu rozwiązań, dobra wola, bezstronność, dojrzałość, odwaga zmierzenia się z konsekwencjami.